Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 8ης Νοεμβρίου 2012*

«Άρθρα 20 ΣΛΕΕ και 21 ΣΛΕΕ — Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 51 — Οδηγία 2003/109/ΕΚ — Υπήκοοι τρίτης χώρας — Δικαίωμα διαμονής σε κράτος μέλος — Οδηγία 2004/38/ΕΚ — Υπήκοοι τρίτης χώρας μέλη της οικογενείας πολιτών της Ένωσης — Υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος δεν συνοδεύει ούτε πηγαίνει να συναντήσει πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος υποδοχής και ο οποίος διαμένει στο κράτος μέλος καταγωγής του πολίτη — Δικαίωμα διαμονής υπηκόου τρίτης χώρας στο κράτος μέλος καταγωγής πολίτη ο οποίος διαμένει εντός άλλου κράτους μέλους — Ιθαγένεια της Ένωσης — Θεμελιώδη δικαιώματα»

στην υπόθεση C-40/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Γερμανία) με απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Ιανουαρίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Yoshikazu Iida

κατά

Stadt Ulm,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), προεδρεύουσα του τρίτου τμήματος, K. Lenaerts, E. Juhász, T. von Danwitz και D. Šváby, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak

γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 22ας Μαρτίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο Y. Iida, εκπροσωπούμενος από τους T. Oberhäuser και W. Weh, Rechtsanwälte,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την A. Wiedmann,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις L. Van den Broeck και C. Pochet,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. H. Vang,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον L. D'Ascia, avvocato dello Stato,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Wissels και K. Bulterman καθώς και από τον J. Langer,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Szpunar,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Hathaway, στη συνέχεια δε από τον A. Robinson, επικουρούμενους από τον R. Palmer, barrister,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την C. Tufvesson και τον H. Krämer,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 15ης Μαΐου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης σχετικά με το δικαίωμα διαμονής εντός κράτους μέλος των υπηκόων τρίτων χωρών, καθώς και με την ιθαγένεια της Ένωσης.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Y. Iida και του Stadt Ulm, σχετικά με την άρνηση του τελευταίου αυτού να του αναγνωρίσει δικαίωμα διαμονής στη Γερμανία δυνάμει της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, που τροποποίησε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1612/68 και κατάργησε τις οδηγίες 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ L 158, σ. 77, και —διορθωτικά— ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, και ΕΕ 2007, L 204, σ. 28), και να του χορηγήσει, βάσει του δικαιώματος αυτού, δελτίο διαμονής.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2003/109/ΕΚ

3 Το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (ΕΕ 2004, L 16, σ. 44), με τίτλο «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

α) τις προϋποθέσεις χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος από ένα κράτος μέλος στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στην επικράτειά του, καθώς και τα συναφή δικαιώματα και, […]».

4 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στις παραγράφους του 1 και 2 τα ακόλουθα:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια κράτους μέλους.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι:

α) διαμένουν προκειμένου να πραγματοποιήσουν σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση·

β) διαμένουν προκειμένου να πραγματοποιήσουν σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση·

γ) έχουν την άδεια να διαμένουν σε κράτος μέλος δυνάμει επικουρικών μορφών προστασίας, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις, την εθνική νομοθεσία ή την πρακτική των κρατών μελών, ή ζήτησαν την άδεια να διαμείνουν για τον ίδιο λόγο και αναμένουν απόφαση σχετικά με το καθεστώς τους·

δ) είναι πρόσφυγες ή έχουν υποβάλει αίτηση για αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα και η αίτησή τους δεν έχει ακόμη αποτελέσει αντικείμενο οριστικής απόφασης·

ε) διαμένουν αποκλειστικά για λόγους προσωρινού χαρακτήρα, όπως ως εσωτερικοί άμισθοι βοηθοί (au pair) ή εποχιακά εργαζόμενοι, ή ως μισθωτοί εργαζόμενοι απασχολούμενοι από φορέα παροχής υπηρεσιών στο πλαίσιο διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών, ή ως φορείς παροχής διασυνοριακών υπηρεσιών, ή σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η άδεια διαμονής τους έχει επίσημα περιορισθεί·

στ) απολαύουν νομικού καθεστώτος υποκείμενου στη σύμβαση της Βιέννης του 1961 περί των διπλωματικών σχέσεων, της σύμβασης της Βιέννης του 1963 περί των προξενικών σχέσεων, της σύμβασης του 1969 για τις ειδικές αποστολές, ή της σύμβασης της Βιέννης του 1975 περί των αντιπροσωπιών των κρατών στις σχέσεις τους με τους διεθνείς οργανισμούς που έχουν οικουμενικό χαρακτήρα.»

5 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στην επικράτειά τους νόμιμα και αδιάλειπτα κατά τα πέντε τελευταία έτη αμέσως πριν από την υποβολή της σχετικής αίτησης.»

6 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2003/109, με τίτλο «Προϋποθέσεις απόκτησης του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη απαιτούν από τον υπήκοο τρίτης χώρας να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ότι διαθέτει για τον ίδιο και για τα εξαρτώμενα από αυτόν μέλη της οικογένειάς του:

α) σταθερούς και τακτικούς πόρους, επαρκείς για τη συντήρηση του ιδίου/της ιδίας και των μελών της οικογενείας του/της, χωρίς να απαιτείται προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής του οικείου κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη αξιολογούν τους πόρους αυτούς σύμφωνα με τη φύση και τον τακτικό χαρακτήρα τους και μπορούν να λαμβάνουν υπόψη το επίπεδο των κατωτάτων μισθών και συντάξεων πριν από την αίτηση για τη χορήγηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος·

β) ασφάλιση ασθένειας, που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων, οι οποίοι συνήθως καλύπτονται για τους ημεδαπούς στο οικείο κράτος μέλος.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τους υπηκόους τρίτων χωρών να συμμορφωθούν με όρους ενσωμάτωσης, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.»

7 Υπό τον τίτλο «Απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος», το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/109 ορίζει, στις παραγράφους του 1 και 3, τα ακόλουθα:

«1. Προκειμένου να αποκτήσει το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, ο ενδιαφερόμενος υπήκοος της τρίτης χώρας υποβάλλει αίτηση στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει. Η αίτηση συνοδεύεται από τα επίσημα δικαιολογητικά που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο και αποδεικνύουν ότι πληροί τους απαριθμούμενους στα άρθρα 4 και 5 όρους και, εφόσον απαιτείται, από ένα έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο ή επικυρωμένο αντίγραφό του.

Τα αποδεικτικά στοιχεία που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο μπορούν να περιλαμβάνουν και τεκμηρίωση σχετικά με το προσήκον κατάλυμα.

[...]

3. Αν πληρούνται οι προβλεπόμενοι στα άρθρα 4 και 5 όροι και αν το πρόσωπο δεν συνιστά απειλή κατά την έννοια του άρθρου 6, το οικείο κράτος μέλος χορηγεί το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στον εν λόγω υπήκοο της τρίτης χώρας.»

8 Το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΚ», προβλέπει, στις παραγράφους του 1 και 2, τα ακόλουθα:

«1. Το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος είναι μόνιμο, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 9.

2. Τα κράτη μέλη χορηγούν στον επί μακρόν διαμένοντα άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΚ. Αυτή η άδεια έχει διάρκεια ισχύος τουλάχιστον πέντε ετών· κατά τη λήξη της, ανανεώνεται αυτοδικαίως κατόπιν αιτήσεως, εφόσον απαιτείται.»

Η οδηγία 2004/38

9 Υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», το κεφάλαιο Ι της οδηγίας 2004/38 περιέχει τα άρθρα 1 έως 3.

10 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής, που τιτλοφορείται «Ορισμοί», έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1) “πολίτης της Ένωσης”: κάθε πρόσωπο το οποίο έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους,

2) “Μέλος της οικογενείας”:

α) ο/η σύζυγος.

β) ο/η σύντροφος με τον/την οποίο/-α ο πολίτης της Ένωσης έχει σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, βάσει της νομοθεσίας κράτους μέλους, εφόσον η νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής αναγνωρίζει τη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης ως ισοδύναμη προς τον γάμο, και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην οικεία νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής,

γ) οι απευθείας κατιόντες οι οποίοι είναι κάτω της ηλικίας των 21 ετών ή είναι συντηρούμενοι καθώς και εκείνοι του/της συζύγου ή του/της συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β΄·

δ) οι συντηρούμενοι απευθείας ανιόντες καθώς και εκείνοι του/της συζύγου ή του/της συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β′,

3) “κράτος μέλος υποδοχής”: το κράτος μέλος στο οποίο μεταβαίνει ο πολίτης της Ένωσης προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής.»

11 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/38, το οποίο επιγράφεται «Δικαιούχοι», προβλέπει τα εξής:

«1. Στην παρούσα οδηγία εμπίπτει κάθε πολίτης της Ένωσης ο οποίος μεταβαίνει ή διαμένει σε ένα κράτος μέλος της Ένωσης διαφορετικό από εκείνο του οποίου έχει την ιθαγένεια, καθώς και τα μέλη της οικογενείας του κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, που τον συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τον συναντήσουν.

2. Με την επιφύλαξη τυχόν ατομικού δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής των ενδιαφερομένων και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του, το κράτος μέλος υποδοχής διευκολύνει την είσοδο και τη διαμονή των ακόλουθων προσώπων:

α) κάθε άλλου μέλους της οικογενείας, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς του, που δεν εμπίπτει στον ορισμό του άρθρου 2, σημείο 2, εφόσον συντηρείται από τον πολίτη της Ένωσης που έχει ίδιον δικαίωμα διαμονής ή ζει υπό τη στέγη του στη χώρα προέλευσης, ή εφόσον σοβαροί λόγοι υγείας καθιστούν απολύτως αναγκαία την προσωπική φροντίδα του εν λόγω μέλους της οικογενείας από τον πολίτη της Ένωσης,

β) του (της) συντρόφου με τον (την) οποίο(-α) ο πολίτης της Ένωσης έχει σταθερή σχέση, δεόντως αποδεδειγμένη.

Το κράτος μέλος υποδοχής αναλαμβάνει εκτενή εξέταση της προσωπικής κατάστασης και αιτιολογεί κάθε άρνηση εισόδου ή διαμονής των προσώπων αυτών.»

12 Το κεφάλαιο ΙΙΙ της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Δικαίωμα διαμονής», αφορά τις προϋπόθεσεις ασκήσεως του δικαιώματος των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να διαμένουν στην επικράτεια των κρατών μελών. Το κεφάλαιο αυτό περιέχει, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 6, 7 και 10.

13 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2004/38 ορίζει τα εξής:

«1. Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών [..]

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και στα μέλη της οικογενείας που είναι κάτοχοι ισχύοντος διαβατηρίου, δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους και συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν τον πολίτη της Ένωσης.»

14 Το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών

[..]

2. Το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται στην παράγραφο 1 εκτείνεται στα μέλη της οικογενείας τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, όταν συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν, στο κράτος μέλος υποδοχής, τον πολίτη της Ένωσης […]».

15 Το άρθρο 10 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Χορήγηση του δελτίου διαμονής», ορίζει τα εξής:

«1. Το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογενείας ενός πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν έχουν την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους πιστοποιείται με τη χορήγηση εγγράφου καλουμένου “δελτίο διαμονής μέλους της οικογενείας ενός πολίτη της Ένωσης” το αργότερο εντός τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης.

2. Προκειμένου να χορηγήσουν δελτίο διαμονής, τα κράτη μέλη απαιτούν την προσκόμιση των ακόλουθων εγγράφων:

[…]

γ) τη βεβαίωση εγγραφής ή, ελλείψει συστήματος εγγραφής, οιαδήποτε άλλη απόδειξη διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής του πολίτη της Ένωσης που συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν,

δ) στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία γ′ και δ′, δικαιολογητικά ότι πληρούνται οι όροι που καθορίζονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία γ′ και δ′·

[…]».

Το γερμανικό δίκαιο

16 Υπό τον τίτλο «Άδεια διαμονής», το άρθρο 7 του νόμου σχετικά με τη διαμονή, την απασχόληση και την ένταξη των αλλοδαπών που βρίσκονται στο ομοσπονδιακό έδαφος (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet, στο εξής: AufenthG) έχει ως εξής:

«1. Η άδεια διαμονής αποτελεί τίτλο διαμονής για ορισμένο χρόνο. Χορηγείται για τους σκοπούς διαμονής που μνημονεύουν τα επόμενα κεφάλαια. Σε περιπτώσεις όπου τούτο είναι δικαιολογημένο η άδεια διαμονής μπορεί να χορηγηθεί και για σκοπό διαμονής τον οποίον δεν προβλέπει ο παρών νόμος.

2. Η άδεια διαμονής είναι ορισμένου χρόνου λαμβανομένου υπόψη του προβλεπόμενου σκοπού διαμονής. Εάν παύσει να συντρέχει κάποια ουσιώδης προϋπόθεση για τη χορήγηση, την παράταση ή τον προσδιορισμό της διάρκειας ισχύος, η διάρκειά της μπορεί να συντμηθεί ακόμη και εκ των υστέρων.»

17 Κατά το άρθρο 18 του AufenthG, που φέρει τον τίτλο «Απασχόληση»:

«1. Η χορήγηση αδείας σε αλλοδαπούς εργαζομένους εξαρτάται από τις ανάγκες της γερμανικής οικονομίας, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά εργασίας και της απαιτήσεως αποτελεσματικής καταπολεμήσεως της ανεργίας. Η παρούσα διάταξη δεν θίγει τις διεθνείς συνθήκες.

2. Τίτλος διαμονής για την άσκηση επαγγέλματος μπορεί να χορηγηθεί σε αλλοδαπό, κατόπιν σχετικής αδείας του ομοσπονδιακού γραφείου εργασίας (Bundesagentur für Arbeit) βάσει του άρθρου 39 του παρόντος νόμου ή εφόσον κανονιστική πράξη εκδοθείσα βάσει του άρθρου 42 του παρόντος νόμου ή διεθνής συνθήκη προβλέπει ότι η άσκηση του επαγγέλματος επιτρέπεται χωρίς τη χορήγηση αδείας από το εν λόγω γραφείο. Τυχόν περιορισμοί κατά την έκδοση της αδείας από το ομοσπονδιακό γραφείο εργασίας πρέπει να αναγράφονται στον τίτλο διαμονής.

3. Άδεια διαμονής για την άσκηση επαγγέλματος βάσει της παραγράφου 2 ανωτέρω, η οποία δεν προϋποθέτει ιδιαίτερα επαγγελματικά προσόντα, μπορεί να χορηγείται μόνον εάν τούτο προβλέπεται από διεθνή συνθήκη ή εάν η χορήγηση αδείας διαμονής για την εν λόγω απασχόληση επιτρέπεται βάσει κανονιστικής αποφάσεως εκδοθείσας δυνάμει του άρθρου 42 του παρόντος νόμου.

4. Τίτλος διαμονής για την άσκηση επαγγέλματος, δυνάμει της παραγράφου 2 ανωτέρω, η οποία προϋποθέτει ιδιαίτερα επαγγελματικά προσόντα, μπορεί να χορηγείται μόνο για απασχόληση στο πλαίσιο μιας κατηγορίας επαγγελμάτων για την άσκηση των οποίων έχει χορηγηθεί άδεια βάσει κανονιστικής αποφάσεως του άρθρου 42 του παρόντος νόμου. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, εφόσον τούτο είναι δικαιολογημένο, μπορεί να χορηγηθεί άδεια διαμονής για απασχόληση, εφόσον υπάρχει προς τούτο δημόσιο συμφέρον, ιδίως τοπικό, οικονομικό ή σχετιζόμενο με την αγορά εργασίας.

5. Τίτλος διαμονής βάσει της παραγράφου 2 ανωτέρω και του άρθρου 19 του παρόντος νόμου μπορεί να χορηγείται μόνον εφόσον υπάρχει συγκεκριμένη προσφορά θέσεως εργασίας.»

18 Το άρθρο 39 του AufenthG, με τίτλο «Άδεια για την απασχόληση αλλοδαπού», ορίζει τα εξής στις παράγραφους του 2 έως 4:

«2. Το ομοσπονδιακό γραφείο εργασίας μπορεί να επιτρέψει τη χορήγηση αδείας διαμονής για την παροχή εργασίας βάσει του άρθρου 18 του παρόντος νόμου, εάν

1) a) η απασχόληση αλλοδαπών δεν προκαλεί αρνητικές συνέπειες στην αγορά εργασίας, ιδίως σε σχέση με τη διάρθρωση της απασχολήσεως, τις περιφέρειες και τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας και

   b) δεν προσφέρονται για τη συγκεκριμένη απασχόληση Γερμανοί εργαζόμενοι, αλλοδαποί οι οποίοι εξομοιώνονται νομικώς προς αυτούς, όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση ή άλλοι αλλοδαποί οι οποίοι, βάσει του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν αξίωση για κατά προτεραιότητα πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ή

2) διαπιστώσει, κατόπιν εξετάσεως διενεργηθείσας βάσει του σημείου 1, στοιχεία α′ και β′, ανωτέρω, για συγκεκριμένες κατηγορίες επαγγελμάτων ή για συγκεκριμένους κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων, ότι η πλήρωση των κενών θέσεων με αλλοδαπούς υποψηφίους φαίνεται να είναι ενδεδειγμένη τόσο από την άποψη της αγοράς εργασίας όσο και από την άποψη της ενσωμάτωσή τους,

και ότι ο αλλοδαπός δεν απασχολείται υπό λιγότερους ευνοϊκούς όρους απ' ό,τι παρεμφερείς Γερμανοί εργαζόμενοι. Θεωρείται ότι προσφέρονται προς εργασία Γερμανοί εργαζόμενοι και οι εξομοιούμενοι προς αυτούς αλλοδαποί, ακόμη και αν η εργασία μπορεί να τους ανατεθεί μόνον με τη στήριξη του ομοσπονδιακού γραφείου εργασίας. Ο εργοδότης, στον οποίον πρόκειται να απασχοληθεί ο αλλοδαπός για τον οποίον πρέπει να δοθεί άδεια, πρέπει να παράσχει στο ομοσπονδιακό γραφείο εργασίας πληροφορίες σχετικά με την αμοιβή, το ωράριο εργασίας και τους λοιπούς εργασιακούς όρους.

[…]

4. Η άδεια μπορεί να καθορίζει τη διάρκεια και την επαγγελματική δραστηριότητα, καθώς και να περιορίζει την απασχόληση σε συγκεκριμένες εγκαταστάσεις ή περιφέρειες.»

19 Το άρθρο 28 του AufenthG, με τίτλο «Οικογενειακή επανένωση με Γερμανούς υπηκόους», ορίζει τα εξής στην παράγραφό του 1, πρώτη περίοδος:

«Η άδεια διαμονής πρέπει να χορηγείται

1) στον αλλοδαπό σύζυγο Γερμανού υπηκόου,

2) στο αλλοδαπό ανήλικο και άγαμο τέκνο Γερμανού υπηκόου,

3) στον αλλοδαπό γονέα ανήλικου και άγαμου Γερμανού υπηκόου για την άσκηση του δικαιώματος της γονικής μέριμνας,

εφόσον ο συνήθης τόπος διαμονής του Γερμανού υπηκόου βρίσκεται στο ομοσπονδιακό έδαφος.»

20 Το άρθρο 31 του AufenthG, με τίτλο «Αυτοτελές δικαίωμα διαμονής των συζύγων», ορίζει τα ακόλουθα στις παραγράφους του 1 και 2:

«1. Σε περίπτωση διακοπής της έγγαμης συμβιώσεως, η άδεια διαμονής του συζύγου παρατείνεται για ένα έτος ως αυτοτελές δικαίωμα διαμονής ανεξάρτητο από τον σκοπό της οικογενειακής επανενώσεως, εάν

1) η έγγαμη συμβίωση διήρκεσε νομίμως τουλάχιστον δύο έτη στο ομοσπονδιακό έδαφος ή

2) ο αλλοδαπός απεβίωσε, ενόσω υφίστατο η έγγαμη συμβίωση στο ομοσπονδιακό έδαφος

και ο αλλοδαπός κατείχε μέχρι τούδε άδεια διαμονής, άδεια εγκαταστάσεως ή άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος-ΕΚ, εκτός εάν αδυνατούσε να υποβάλει εμπροθέσμως αίτηση για την παράταση της ισχύος της για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται. […]

2. Η προϋπόθεση της διετούς νόμιμης διάρκειας της έγγαμης συμβιώσεως στο ομοσπονδιακό έδαφος βάσει της παραγράφου 1, πρώτη περίοδος, σημείο 1, δεν ισχύει, εφόσον απαιτείται να παρασχεθεί η δυνατότητα περαιτέρω διαμονής του συζύγου, για την αποτροπή ιδιαιτέρως δύσκολων καταστάσεων, εκτός εάν η παράταση της ισχύος της άδειας διαμονής αποκλείεται για τον αλλοδαπό. […]»

21 Το άρθρο 9bis, παράγραφοι 1 και 2, του AufenthG, με τίτλο «Άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΚ», προβλέπει τα εξής:

«1. Η άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΚ αποτελεί τίτλο επ' αόριστον διαμονής. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, περίοδοι 2 και 3, ισχύει κατ' αναλογίαν. Εφόσον δεν ορίζεται άλλως στον παρόντα νόμο, η άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΚ είναι ισοδύναμη προς την άδεια εγκαταστάσεως.

2. Άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ΕΚ πρέπει να χορηγείται σε αλλοδαπό, δυνάμει του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας [2003/109], όταν

1) διαμένει από πενταετίας στο ομοσπονδιακό έδαφος με τίτλο διαμονής,

2) μπορεί να καλύψει τις βιοτικές ανάγκες του και τις ανάγκες των συντηρούμενων από αυτόν μελών της οικογενείας του, μέσω σταθερών και τακτικών πόρων,

3) έχει επαρκείς γνώσεις της γερμανικής γλώσσας,

4) έχει βασικές γνώσεις σχετικά με την έννομη τάξη και την κοινωνική οργάνωση καθώς και τις βιοτικές συνθήκες στο ομοσπονδιακό έδαφος,

5) δεν συντρέχουν αντίθετοι προς τούτο λόγοι δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας τάξεως, λαμβανομένων υπόψη της βαρύτητας και του είδους της παραβάσεως κατά της δημόσιας ασφάλειας ή τάξεως ή του κινδύνου που αντιπροσωπεύει ο αλλοδαπός και λαμβανομένης επίσης υπόψη της διάρκειας της μέχρι τούδε διαμονής του και των δεσμών που διατηρεί στο ομοσπονδιακό έδαφος και

6) διαθέτει κατάλληλη κατοικία για τον ίδιο και τα μέλη της οικογενείας του που ζουν με αυτόν.»

22 Το άρθρο 5, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου για την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ένωσης (Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern), της 30ής Ιουλίου 2004 (στο εξής: FreizügG/EU), έχει ως ακολούθως:

«1. Σε πολίτες της Ένωσης που έχουν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και στα μέλη της οικογενείας τους με ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης χορηγείται αυτεπαγγέλτως και αμέσως βεβαίωση σχετικά με το δικαίωμά τους διαμονής.

2. Σε μέλη της οικογενείας με δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας, τα οποία δεν είναι πολίτες της Ένωσης, χορηγείται αυτεπαγγέλτως εντός έξι μηνών από της διαβιβάσεως των αναγκαίων στοιχείων, δελτίο διαμονής μέλους της οικογενείας πολίτη της Ένωσης με διάρκεια ισχύος πέντε έτη. Το μέλος της οικογενείας λαμβάνει αμέσως βεβαίωση ότι έχει διαβιβάσει τα αναγκαία στοιχεία.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

23 Ο Υ. Iida, Ιάπωνας υπήκοος, τέλεσε το 1998 γάμο στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής με την Ν.-Ι., Γερμανίδα υπήκοο. Στις 27 Αυγούστου 2004, γεννήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες η θυγατέρα τους Mia η οποία έχει τη γερμανική, την αμερικανική και την ιαπωνική ιθαγένεια.

24 Τον Δεκέμβριο του 2005, η οικογένεια εγκαταστάθηκε στη Γερμανία. Τον Ιανουάριο του 2006, ο Υ. Iida έλαβε, δυνάμει του άρθρου 28 του AufenthG, άδεια διαμονής λόγω οικογενειακής επανένωσης. Από τον Φεβρουάριο του 2006 εργάζεται με πλήρες ωράριο στο Ulm με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου και μηνιαίες ακαθάριστες αποδοχές ύψους 4 850 ευρώ. Λόγω των ωραρίων της εργασίας του απηλλάγη από την προβλεπόμενη από το εθνικό δίκαιο υποχρέωση συμμετοχής σε μαθήματα εντάξεως.

25 Το καλοκαίρι του 2007, η σύζυγος του Υ. Iida άρχισε να εργάζεται με πλήρες ωράριο στη Βιέννη. Καίτοι οι σύζυγοι συνέχισαν τη συμβίωση μεταξύ Ulm και Βιέννης, από τον Ιανουάριο του 2008 ζουν σε μόνιμη βάση χωριστά, έστω και αν δεν είναι διαζευγμένοι. Αμφότεροι έχουν και ασκούν από κοινού τη γονική μέριμνα της θυγατέρας τους μολονότι, από τον Μάρτιο του 2008, η μητέρα και η θυγατέρα έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Βιέννη, όπου η τελευταία αυτή συνεχίζει τις σπουδές της.

26 Ο Υ. Iida επισκέπτεται τακτικά τη θυγατέρα του ένα σαββατοκύριακο τον μήνα στη Βιέννη και αυτή περνά τον περισσότερο χρόνο των διακοπών της με τον πατέρα της στο Ulm. Έχουν πραγματοποιήσει επίσης από κοινού ταξίδια. Η σχέση πατέρα και θυγατέρας, σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε ο Υ. Iida στο Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg, είναι εξαιρετική.

27 Κατόπιν της αναχωρήσεως της θυγατέρας του και της συζύγου του, η εφαρμογή του αυτοτελούς δικαιώματος διαμονής που προβλέπει το άρθρο 31 του AufenthG αποκλείστηκε για τον Υ. Iida, με το αιτιολογικό ότι η συμβίωση των συζύγων δεν διήρκεσε στη Γερμανία επί τουλάχιστον δύο έτη και ότι δεν είχε ζητηθεί η εξαίρεση από την τελευταία αυτή προϋπόθεση.

28 Ωστόσο, λόγω της απασχολήσεώς του στο Ulm, ο Υ. Iida έλαβε άδεια διαμονής, της οποίας, δυνάμει του άρθρου 18 του AufenthG, παρατάθηκε η ισχύς μέχρι τις 2 Νοεμβρίου 2012 και για την περαιτέρω παράταση της οποίας υπάρχει διακριτική ευχέρεια.

29 Στις 30 Μαΐου 2008, ο Υ. Iida ζήτησε από το Stadt Ulm τη χορήγηση «δελτίου διαμονής μέλους της οικογενείας πολίτη της Ένωσης», όπως προβλέπει το άρθρο 5 του FreizügG/EU. Η αίτησή του απορρίφθηκε με το αιτιολογικό ότι δεν μπορούσε να αξιώσει τη χορήγηση του δελτίου αυτού βάσει

του δικαίου της Ένωσης, καταρχήν από το Stadt Ulm και από το Regierungspräsidium Tübingen (διοικητική υποδιαίρεση του Tübingen), κατόπιν δε με απόφαση του Verwaltungsgericht Sigmaringen (διοικητικό δικαστήριο του Sigmaringen).

30 Στις 6 Μαΐου 2010, ο Υ. Iida άσκησε έφεση κατά της δικαστικής αυτής αποφάσεως ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg.

31 Επιπλέον, ο Υ. Iida υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση αδείας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος σύμφωνα με το άρθρο 9bis του AufenthG, την οποία ωστόσο απέσυρε εν συνεχεία.

32 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg αποφάσισε την αναστολή της ενώπιόν του διαδικασίας και την υποβολή στο Δικαστήριο των ακολούθων προδικαστικών ερωτημάτων:

«1) Επί των άρθρων 2, 3 και 7 της οδηγίας 2004/38 […]

α) Αποτελεί "μέλος της οικογενείας", ιδίως υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [στο εξής: Χάρτης], καθώς και του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών [η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ)], στο πλαίσιο διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38, και ο έχων την ιθαγένεια τρίτης χώρας γονέας ο οποίος ασκεί τη γονική μέριμνα τέκνου έχοντος δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας ως πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οποίος δεν βαρύνεται με τη συντήρηση του εν λόγω τέκνου;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: εφαρμόζεται η οδηγία 2004/38, μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 24 του [Χάρτη], καθώς και του άρθρου 8 της [ΕΣΔΑ], στο πλαίσιο διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, στον εν λόγω γονέα, ακόμη και στην περίπτωση που αυτός δεν "συνοδεύει" ή δεν "πηγαίνει να συναντήσει" το τέκνο του, που είναι πλέον εγκατεστημένο εντός άλλου κράτους μέλους, αλλά εξακολουθεί να διαμένει εντός του κράτους μέλους καταγωγής του τέκνου;

γ) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: υπό το πρίσμα ιδίως των άρθρων 7 και 24 του [Χάρτη], καθώς και του άρθρου 8 της [ΕΣΔΑ], μπορεί ο γονέας αυτός να αξιώσει να του αναγνωρισθεί δικαίωμα διαμονής πέραν των τριών μηνών στο κράτος μέλος καταγωγής του τέκνου, στο πλαίσιο διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, εφόσον τουλάχιστον έχει και ασκεί εμπράκτως την γονική μέριμνα;

2) Επί του άρθρου 6, παράγραφος 1, [ΕΕ], σε συνδυασμό με τις διατάξεις του [Χάρτη]:

α) i) Μπορεί ο [Χάρτης] να εφαρμοστεί δυνάμει του άρθρου του 51, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, δεύτερη εναλλακτική περίπτωση, εάν το αντικείμενο της διαφοράς εξαρτάται από εθνικό νόμο (ή τμήμα νόμου) ο οποίος συνιστά μεταξύ άλλων μεταφορά –πλην όμως όχι αποκλειστικά– ευρωπαϊκών οδηγιών;

ii) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως: μπορεί ο [Χάρτης] να εφαρμοστεί δυνάμει του άρθρου του 51, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, δεύτερη εναλλακτική περίπτωση, εκ του λόγου και μόνον ότι ο προσφεύγων έχει ενδεχομένως βάσει του δικαίου της Ένωσης δικαίωμα διαμονής και, ως εκ τούτου, μπορεί να ζητήσει, δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του νόμου [FreizügG/EU], την έκδοση "δελτίου διαμονής μέλους της οικογενείας πολίτη της Ένωσης", όπως προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2004/38;

iii) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως: μπορεί ο [Χάρτης] να εφαρμοστεί δυνάμει του άρθρου του 51, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, δεύτερη εναλλακτική περίπτωση, με δεδομένη τη νομολογία του Δικαστηρίου που διαμορφώθηκε στην υπόθεση ERT (απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, Συλλογή 1991, σ. I-2925, σκέψεις 41 έως 45), στην περίπτωση κατά την οποία ένα κράτος μέλος περιορίζει το δικαίωμα διαμονής του έχοντος την ιθαγένεια τρίτης χώρας πατέρα ανήλικης, η οποία έχει την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης και διαμένει με τη μητέρα της ως επί το πλείστον σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ λόγω της επαγγελματικής δραστηριότητας της μητέρας, μολονότι ο πατέρας ασκεί και αυτός τη γονική μέριμνα της ανήλικης;

β) i) Εάν ο [Χάρτης] μπορεί να εφαρμοστεί: μπορεί να συναχθεί απευθείας από το άρθρο του 24, παράγραφος 3, δικαίωμα διαμονής, βάσει του δικαίου της Ένωσης, του έχοντος την ιθαγένεια τρίτης χώρας πατέρα, εν πάση περιπτώσει εφόσον έχει τη γονική μέριμνα του τέκνου του που έχει την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης και την ασκεί εμπράκτως, έστω και αν το τέκνο διαμένει ως επί το πλείστον σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

ii) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως: απορρέει από το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας του τέκνου που έχει την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης βάσει του άρθρου 45, παράγραφος 1, του [Χάρτη], ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 24, παράγραφος 3, του εν λόγω Χάρτη, δικαίωμα διαμονής, βάσει του δικαίου της Ένωσης, του έχοντος την ιθαγένεια τρίτης χώρας πατέρα, εν πάση περιπτώσει εφόσον έχει και ασκεί εμπράκτως τη γονική μέριμνα επί του τέκνου του, προκειμένου το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας του τέκνου να μην απολέσει κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα;

3) Επί του άρθρου 6, παράγραφος 3, [ΕΕ] σε συνδυασμό με τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης:

α) Μπορούν τα αναπτυχθέντα στο πλαίσιο της νομολογίας του Δικαστηρίου από της αποφάσεως της 12ης Νοεμβρίου 1969, 29/69, Stauder (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 147, σκέψη 7), μέχρι π.χ. την απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2005, C-144/04, Mangold (Συλλογή 2005, σ. I-9981, σκέψη 75), "άγραφα" θεμελιώδη δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εφαρμόζονται καθ' όλη την έκτασή τους ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία δεν είναι δυνατή εν προκειμένω η εφαρμογή του [Χάρτη]· με άλλα λόγια, υφίστανται τα θεμελιώδη δικαιώματα, τα οποία εξακολουθούν δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 3, [ΕΕ] να ισχύουν ως γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, κατά τρόπο αυτοτελή και ανεξάρτητο εκ παραλλήλου με τα νέα θεμελιώδη δικαιώματα του [Χάρτη] που αναγνωρίζονται στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: μπορεί, προκειμένου να ασκείται αποτελεσματικά το δικαίωμα της γονικής μέριμνας, να συναχθεί από τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, ιδίως υπό το φως του δικαιώματος του σεβασμού της οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνει το άρθρο 8 της [ΕΣΔΑ], δικαίωμα διαμονής, βάσει του δικαίου της Ένωσης, του έχοντος την ιθαγένεια τρίτης χώρας πατέρα ανήλικης η οποία έχει την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης και διαμένει με τη μητέρα της ως επί το πλείστον σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ λόγω της επαγγελματικής δραστηριότητας της μητέρας;

4) Επί του άρθρου 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 8 της [ΕΣΔΑ]:

Εάν το άρθρο 6, παράγραφοι 1 ή 3, [ΕΕ] δεν θεμελιώνει δικαίωμα διαμονής του προσφεύγοντος βάσει του δικαίου της Ένωσης: μπορεί να συναχθεί, προκειμένου να ασκείται αποτελεσματικά το δικαίωμα της γονικής μέριμνας και με δεδομένη την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Οκτωβρίου 2004, C-200/02, Zhu και Chen (Συλλογή 2004, σ. I-9925, σκέψεις 45 έως 47), από το δικαίωμα κυκλοφορίας της έχουσας την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης ανήλικης, η οποία διαμένει με τη μητέρα της ως επί

το πλείστον σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ λόγω της επαγγελματικής δραστηριότητας της μητέρας, δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 1, της ΣΛΕΕ και, ενδεχομένως, υπό το φως του άρθρου 8 της [ΕΣΔΑ], δικαίωμα διαμονής βάσει του δικαίου της Ένωσης του έχοντος την ιθαγένεια τρίτης χώρας πατρός στο κράτος μέλος καταγωγής του τέκνου;

5) Επί του άρθρου 10 της οδηγίας 2004/38 […]

Εάν αναγνωρισθεί βάσει του δικαίου της Ένωσης δικαίωμα διαμονής: έχει ο έχων την ιθαγένεια τρίτης χώρας γονέας, που βρίσκεται στην κατάσταση του προσφεύγοντος, δικαίωμα να λάβει "δελτίο διαμονής μέλους της οικογενείας πολίτη της Ένωσης", βάσει, ιδίως, του άρθρου 10, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2004/38;»

33 Τα ανωτέρω προδικαστικά ερωτήματα μπορούν, κατά το αιτούν δικαστήριο, να συνοψιστούν σε ένα και μόνο ερώτημα:

«Παρέχει το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε γονέα υπήκοο τρίτης χώρας, ο οποίος ασκεί τη γονική μέριμνα, προκειμένου αυτός να μπορέσει να διατηρήσει τακτικές προσωπικές σχέσεις και άμεση επαφή με το έχον την ιθαγένεια της Ένωσης τέκνο του, δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος καταγωγής του τέκνου διά της χορηγήσεως "δελτίου διαμονής μέλους της οικογενείας πολίτη της Ένωσης", όταν το τέκνο έχει εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μέλος, στο πλαίσιο ασκήσεως του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

34 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο, πρέπει, κατ' αρχάς, να εξεταστεί αν στον τελούντα σε κατάσταση όπως αυτή του προσφεύγοντος της κύριας δίκης μπορούν να εφαρμοστούν οι διατάξεις του παραγώγου δικαίου οι οποίες, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, προβλέπουν τη χορήγηση τίτλου διαμονής εντός κράτους μέλους σε υπήκοο τρίτης χώρας.

35 Αν τούτο δεν ισχύει, θα πρέπει στη συνέχεια να εξεταστεί αν ο τελών σε κατάσταση όπως αυτή του προσφεύγοντος της κύριας δίκης μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα διαμονής ευθέως στις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορούν την ιθαγένεια της Ένωσης.

Επί της ερμηνείας της οδηγίας 2003/109

36 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, η τελευταία αυτή εφαρμόζεται στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια κράτους μέλους. Αντίθετα προς την οδηγία 2004/38 (βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, C-424/10 και C-425/10, Ziolkowski και Szeja, Συλλογή 2011, σ. I-14035, σκέψεις 46 και 47), η οδηγία 2003/109 δεν καθορίζει τις προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να ικανοποιεί η διαμονή των υπηκόων αυτών προκειμένου να μπορούν να θεωρηθούν ότι διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια κράτους μέλους. Επομένως, οι προϋποθέσεις αυτές εξακολουθούν να διέπονται αποκλειστικά από το εθνικό δίκαιο.

37 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, τα κράτη μέλη χορηγούν το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στους υπηκόους αυτούς οι οποίοι, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο, διαμένουν στην επικράτειά τους νόμιμα και αδιάλειπτα κατά τα πέντε τελευταία έτη αμέσως πριν από την υποβολή της σχετικής αίτησης. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109 αποκλείει εντούτοις την εφαρμογή του όσον αφορά ορισμένα είδη διαμονής.

38 Κατά το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής, για την απόκτηση του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος, ο υπήκοος τρίτης χώρας οφείλει να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία περί του ότι διαθέτει για τον ίδιο και για τα εξαρτώμενα από αυτόν μέλη της οικογένειάς του σταθερούς και τακτικούς πόρους, επαρκείς

για τη συντήρηση του ιδίου και των μελών της οικογενείας του, χωρίς να απαιτείται προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής του οικείου κράτους μέλους, καθώς και ασφάλιση ασθένειας που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων, οι οποίοι συνήθως καλύπτονται για τους ημεδαπούς στο οικείο κράτος μέλος. Ομοίως, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τους υπηκόους τρίτων χωρών να συμμορφωθούν με όρους ενσωμάτωσης, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

39 Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/109, αν πληρούνται οι προβλεπόμενοι στα άρθρα 4 και 5 αυτής όροι και αν το πρόσωπο δεν συνιστά απειλή κατά την έννοια του άρθρου 6 της εν λόγω οδηγίας, το οικείο κράτος μέλος χορηγεί το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στον εν λόγω υπήκοο της τρίτης χώρας.

40 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως, ο προσφεύγων της κύριας δίκης, υπήκοος τρίτης χώρας, άρχισε να διαμένει νομίμως στο γερμανικό έδαφος τον Ιανουάριο του 2006, δυνάμει τίτλου διαμονής λόγω οικογενειακής επανένωσης που χορηγήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 28 του AufenthG. Περαιτέρω, δυνάμει της συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου που υπέγραψε τον Φεβρουάριο του 2006, ο Υ. Iida μπόρεσε, στη συνέχεια, να λάβει τίτλο διαμονής σύμφωνα με το άρθρο 18 του AufenthG, με ισχύ μέχρι τις 2 Νοεμβρίου 2012, τούτο δε παρά την αδυναμία κτήσεως του αυτοτελούς δικαιώματος που προβλέπει το άρθρο 31 του AufenthG λόγω της διακοπής της έγγαμης συμβιώσεώς του.

41 Συνεπώς, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, ο προσφεύγων της κύριας δίκης, αφενός, δεν εμπίπτει, λόγω της διαμονής του, σε κάποια από τις περιπτώσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/109 και, αφετέρου, διέμεινε στη γερμανική επικράτεια νόμιμα και αδιάλειπτα επί πέντε έτη.

42 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι, λόγω της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, ο Υ. Iida είναι, κατ' αρχάς, σε θέση να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία για το ότι διαθέτει σταθερούς, τακτικούς και επαρκείς πόρους για τη συντήρησή του, καθώς και ασφάλιση ασθένειας καλύπτουσα το σύνολο των κινδύνων, οι οποίοι συνήθως καλύπτονται για τους ημεδαπούς στη Γερμανία.

43 Περαιτέρω, ουδόλως προκύπτει από τη δικογραφία ότι ο Υ. Iida μπορεί να συνιστά απειλή για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια κατά την έννοια του άρθρου 6 της οδηγίας 2003/109.

44 Όσον αφορά, τέλος, τους όρους εντάξεως που προβλέπονται στο άρθρο 9bis, παράγραφος 2, σημεία 3 και 4, του AufenthG, αν και δεν έχει καθοριστεί το επίπεδο γνώσεων του Υ. Iida όσον αφορά τη γερμανική γλώσσα ή την έννομη τάξη και την κοινωνική οργάνωση, καθώς και τις βιοτικές συνθήκες στο ομοσπονδιακό έδαφος, γεγονός παραμένει ότι η Γερμανική Κυβέρνηση τόνισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι ο Υ. Iida, λόγω του πανεπιστημιακού πτυχίου που κατέχει, υπόκειται, σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, σε περιορισμένες απαιτήσεις όσον αφορά την ένταξη. Περαιτέρω, από τη δικογραφία προκύπτει ότι, λόγω των ωραρίων εργασίας του, ο Υ. Iida απαλλάχθηκε από την υποχρέωσή του να παρακολουθήσει μάθημα εντάξεως.

45 Εντεύθεν προκύπτει ότι, καταρχήν, σε υπήκοο τρίτης χώρας που τελεί στην κατάσταση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης μπορεί να χορηγηθεί το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος κατά την έννοια της οδηγίας 2003/109.

46 Ωστόσο, όπως προκύπτει από τη σκέψη 31 της παρούσας αποφάσεως, ο Υ. Iida απέσυρε την περί διαμονής αίτησή του για τη χορήγηση άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος σύμφωνα με το άρθρο 9bis του AufenthG.

47 Όπως προκύπτει όμως από το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, προκειμένου να αποκτήσει το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος, ο ενδιαφερόμενος υπήκοος της τρίτης χώρας υποβάλλει αίτηση στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει. Ομοίως, από το

άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι τα κράτη μέλη παρέχουν το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος λαμβάνοντας υπόψη τα αμέσως προηγούμενα της υποβολής της σχετικής αιτήσεως έτη.

48 Συνεπώς, στον βαθμό που ο Υ. Iida απέσυρε εκουσίως την αίτησή του με την οποία ζητούσε να του χορηγηθεί το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος σύμφωνα με την οδηγία 2003/109, δεν μπορεί να του χορηγηθεί τίτλος διαμονής βάσει των διατάξεων της οδηγίας αυτής.

Επί της ερμηνείας της οδηγίας 2004/38

49 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/38, με τίτλο «Δικαιούχοι», ορίζει, στην παράγραφό του 1, ότι η οδηγία αυτή ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοοι, καθώς και για τα μέλη των οικογενειών τους, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2, σημείο 2, που τους συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τους συναντήσουν.

50 Κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχεία α′ και δ′, της οδηγίας 2004/38, ως «μέλος της οικογενείας» πολίτη της Ένωσης, για τους σκοπούς της οδηγίας αυτής, νοούνται ο/η σύζυγος και οι συντηρούμενοι απευθείας ανιόντες, καθώς και εκείνοι του/της συζύγου ή του/της συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β′, της διατάξεως αυτής.

51 Συνεπώς, από την οδηγία 2004/38 δεν αντλούν δικαιώματα εισόδου και διαμονής σε κράτος μέλος όλοι οι υπήκοοι τρίτων χωρών, αλλά μόνον όσοι είναι «μέλη της οικογενείας», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας αυτής, πολίτη της Ένωσης που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας εγκαθιστάμενος σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου είναι υπήκοος (αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2008, C-127/08, Metock κ.λπ., Συλλογή 2008, σ. I-6241, σκέψη 73, καθώς και της 15ης Νοεμβρίου 2011, C-256/11, Dereci κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-11315, σκέψη 56).

52 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, τόσο στη σύζυγο όσο και στη θυγατέρα του Υ. Iida εφαρμόζεται η οδηγία 2004/38, στον βαθμό που μετοίκησαν και διαμένουν σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό του οποίου είναι υπήκοοι, ήτοι στην Αυστρία.

53 Όσον αφορά την ενδεχόμενη ιδιότητα του «μέλους της οικογενείας», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38, του προσφεύγοντος της κύριας δίκης, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των δεσμών που υφίστανται ανάμεσα στον εν λόγω προσφεύγοντα και στη θυγατέρα του, αφενός, και στη σύζυγό του, αφετέρου.

54 Συγκεκριμένα, πρώτον, όσον αφορά τη γονεϊκή σχέση που υφίσταται μεταξύ του προσφεύγοντος της κύριας δίκης και της θυγατέρας του, από το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ′, της οδηγίας 2004/38 προκύπτει ότι ο απευθείας ανιών του οικείου πολίτη της Ένωσης πρέπει να «συντηρείται» από τον τελευταίο αυτό για να θεωρηθεί «μέλος της οικογενείας» κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

55 Συναφώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η ιδιότητα του μέλους της οικογενείας το οποίο «συντηρείται» από τον πολίτη της Ένωσης που είναι κάτοχος του δικαιώματος διαμονής απορρέει από μια πραγματική κατάσταση χαρακτηριζόμενη από το ότι η υλική υποστήριξη του μέλους της οικογενείας εξασφαλίζεται από τον κάτοχο του δικαιώματος διαμονής, οπότε, όταν συντρέχει ακριβώς η αντίστροφη περίπτωση, δηλαδή όταν ο κάτοχος του δικαιώματος διαμονής συντηρείται από υπήκοο τρίτης χώρας, ο τελευταίος αυτός δεν μπορεί να επικαλεστεί την ιδιότητα του ανιόντος που «συντηρείται» από τον εν λόγω κάτοχο του δικαιώματος, υπό την έννοια της οδηγίας 90/364, ώστε να του αναγνωριστεί δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής (βλ., όσον αφορά τις παρόμοιες διατάξεις των προγενέστερων της οδηγίας 2004/38 νομοθετικών πράξεων της Ένωσης, απόφαση Zhu και Chen, προπαρατεθείσα, σκέψεις 43 και 44 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

56 Επομένως, ο προσφεύγων της κύριας δίκης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «μέλος της οικογενείας» της θυγατέρας του, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας 2004/38.

57 Όσον αφορά, δεύτερον, τους δεσμούς που υφίστανται μεταξύ του προσφεύγοντος της κύριας δίκης και της συζύγου του, πρέπει να επισημανθεί ότι, προκειμένου να θεωρηθεί «μέλος της οικογενείας» ενός πολίτη της Ένωσης ο οποίος άσκησε το δικαίωμά του της ελεύθερης κυκλοφορίας κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2004/38, η διάταξη αυτή δεν απαιτεί το ενδιαφερόμενο πρόσωπο να πληροί άλλες προϋποθέσεις πέραν της ιδιότητας του συζύγου.

58 Το Δικαστήριο είχε όμως ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει, στο πλαίσιο των προγενέστερων της οδηγίας 2004/38 νομοθετικών πράξεων της Ένωσης, ότι ο συζυγικός δεσμός δεν μπορεί να θεωρηθεί λυμένος εφόσον δεν έχει τεθεί τέρμα σε αυτόν από την αρμόδια αρχή και ότι τούτο δεν έχει συμβεί στην περίπτωση των συζύγων που ζουν απλώς χωριστά, ακόμα και αν έχουν την πρόθεση να διαζευχθούν προσεχώς, οπότε ο σύζυγος δεν πρέπει οπωσδήποτε να κατοικεί μόνιμα με τον πολίτη της Ένωσης για να είναι κάτοχος παρεπομένου δικαιώματος διαμονής (βλ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1985, 267/83, Diatta, Συλλογή 1985, σ. 567, σκέψεις 20 και 22).

59 Μια τέτοια ερμηνεία διατάξεως ανάλογης προς το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2004/38, η οποία, επιπλέον, απαιτούσε κανονική κατοικία για την οικογένεια του οικείου πολίτη της Ένωσης, πρέπει να εφαρμοστεί κατά μείζονα λόγο στο πλαίσιο του εν λόγω άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο α′, το οποίο, αντιθέτως, δεν επιβάλλει την τελευταία αυτή απαίτηση.

60 Εν προκειμένω, ο γάμος του ζεύγους Iida δεν έχει λυθεί από την αρμόδια αρχή, οπότε ο Υ. Iida μπορεί να θεωρηθεί μέλος της οικογενείας της συζύγου του, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως της οδηγίας 2004/38.

61 Ωστόσο, ο προσφεύγων της κύριας δίκης, καίτοι μπορεί να θεωρηθεί «μέλος της οικογενείας» της συζύγου του κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2004/38, δεν μπορεί να θεωρηθεί «δικαιούχος» κατά την οδηγία αυτή, δεδομένου ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής επιβάλλει το μέλος της οικογενείας του πολίτη της Ένωσης που μεταβαίνει ή διαμένει σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοος να συνοδεύει τον εν λόγω πολίτη ή να πηγαίνει να τον συναντήσει.

62 Η ίδια απαίτηση να συνοδεύει τον πολίτη της Ένωσης ή να πηγαίνει να τον συναντήσει επαναλαμβάνεται, εξάλλου, στα άρθρα 6, παράγραφος 2, και 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, κατά την επέκταση του δικαιώματος διαμονής του πολίτη αυτού στα μέλη της οικογενείας του που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, ή ακόμη και στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, για τη χορήγηση του δελτίου διαμονής που προβλέπεται στην οδηγία αυτή.

63 Μια τέτοια απαίτηση αντιστοιχεί, επιπλέον, στον σκοπό των παρεπομένων δικαιωμάτων εισόδου και διαμονής που προβλέπει η οδηγία 2004/38 για τα μέλη της οικογενείας των πολιτών της Ένωσης, δεδομένου ότι, άλλως, η μη δυνατότητα της οικογενείας του πολίτη της Ένωσης να τον συνοδεύει ή να πηγαίνει να τον συναντήσει θίγει το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας του εν λόγω πολίτη, καθώς τον αποτρέπει από την άσκηση του δικαιώματος εισόδου και διαμονής στο κράτος μέλος αυτό (βλ., κατά την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Metock κ.λπ., σκέψη 63).

64 Συνεπώς, από τα ανωτέρω απορρέει ότι υπήκοος τρίτου κράτους, μέλος της οικογενείας πολίτη της Ένωσης που έχει ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, μπορεί να επικαλεσθεί το δικαίωμα να εγκατασταθεί με τον εν λόγω πολίτη δυνάμει της οδηγίας 2004/38 μόνο στο κράτος μέλος υποδοχής όπου διαμένει ο πολίτης αυτός (βλ., κατά την έννοια αυτή, όσον αφορά παρόμοιες διατάξεις των προγενέστερων της οδηγίας 2004/38 νομοθετικών πράξεων της Ένωσης, απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2007, C-291/05, Eind, Συλλογή 2007, σ. I-10719, σκέψη 24).

65 Επομένως, στον Υ. Iida, δεδομένου ότι δεν συνόδευσε ούτε πήγε να συναντήσει, στο κράτος μέλος υποδοχής, το μέλος της οικογενείας του που είναι πολίτης της Ένωσης και έχει ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, δεν μπορεί να παρασχεθεί δικαίωμα διαμονής βάσει της οδηγίας 2004/38.

Επί της ερμηνείας των άρθρων 20 ΣΛΕΕ και 21 ΣΛΕΕ

66 Εκ προοιμίου, πρέπει να τονιστεί ότι οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ιθαγένεια της Ένωσης δεν παρέχουν κανένα αυτοτελές δικαίωμα στους υπηκόους τρίτων χωρών.

67 Συγκεκριμένα, όπως και τα δικαιώματα που παρέχει η οδηγία 2004/38 στους υπηκόους τρίτων χωρών μέλη της οικογενείας πολίτη της Ένωσης που είναι δικαιούχος κατά την οδηγία αυτή, τα ενδεχόμενα δικαιώματα που παρέχουν στους υπηκόους τρίτων χωρών οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ιθαγένεια της Ένωσης δεν αποτελούν ίδια των υπηκόων αυτών δικαιώματα, αλλά δικαιώματα παρεπόμενα της ασκήσεως του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας από πολίτη της Ένωσης (βλ., κατά την έννοια αυτή, αποφάσεις της 5ης Μαΐου 2011, C-434/09, McCarthy, Συλλογή 2011, σ. I-3375, σκέψη 42, και Dereci κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 55).

68 Όπως τονίστηκε στη σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως, ο σκοπός και η δικαιολόγηση των εν λόγω παρεπομένων δικαιωμάτων στηρίζονται στη διαπίστωση ότι η άρνηση της αναγνωρίσεώς τους μπορεί να θίξει την ελευθερία κυκλοφορίας του πολίτη της Ένωσης, αποτρέποντάς τον από την άσκηση των δικαιωμάτων του εισόδου και διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής.

69 Συνεπώς, θεωρήθηκε ότι η άρνηση να επιτραπεί στον γονέα, υπήκοο κράτους μέλους ή τρίτου κράτους, ο οποίος έχει πράγματι την επιμέλεια ανήλικου πολίτη της Ένωσης, να διαμείνει με τον πολίτη αυτόν εντός του κράτους μέλους υποδοχής θα στερούσε το δικαίωμα διαμονής του τελευταίου από κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα, δεδομένου ότι η εκ μέρους τέκνου μικρής ηλικίας απόλαυση του δικαιώματος διαμονής συνεπάγεται αναγκαστικά ότι το τέκνο αυτό έχει δικαίωμα να συνοδεύεται από το πρόσωπο που έχει πράγματι την επιμέλειά του και, συνεπώς, ότι το πρόσωπο αυτό έχει δικαίωμα να κατοικεί μαζί του εντός του κράτους μέλους υποδοχής κατά τη διάρκεια της διαμονής αυτής (προαναφερθείσα απόφαση Zhu και Chen, σκέψη 45).

70 Ομοίως, διαπιστώθηκε ότι, κατά την επιστροφή πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια, αφού έχει ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα εντός άλλου κράτους μέλους, υπήκοος τρίτου κράτους, μέλος της οικογενείας αυτού του εργαζομένου, έχει δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος του οποίου ο εργαζόμενος έχει την ιθαγένεια, έστω και αν ο τελευταίος δεν ασκεί εκεί πραγματική και γνήσια οικονομική δραστηριότητα. Αν ο υπήκοος αυτός δεν είχε ένα τέτοιο δικαίωμα, ο εργαζόμενος, πολίτης της Ένωσης, θα μπορούσε να αποτραπεί από το να εγκαταλείψει το κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια, προκειμένου να ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, από την προοπτική και μόνον ότι αυτός δεν θα είναι σε θέση να συνεχίσει, μετά την επιστροφή του στο κράτος μέλος καταγωγής, την κοινή ζωή με τους πλησιέστερους συγγενείς του, την οποία ενδεχομένως είχε αρχίσει, λόγω γάμου ή οικογενειακής επανενώσεως, στο κράτος μέλος υποδοχής (προαναφερθείσα απόφαση Eind, σκέψεις 45, 35 και 36).

71 Τέλος, υπάρχουν επίσης πολύ ιδιαίτερες καταστάσεις στις οποίες, παρά το γεγονός ότι δεν εφαρμόζεται το παράγωγο δίκαιο σχετικά με το δικαίωμα διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών και ο πολίτης της Ένωσης δεν έκανε χρήση της ελευθερίας του κυκλοφορίας, δεν μπορεί, κατ' εξαίρεση, να μην αναγνωρισθεί δικαίωμα διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας, μέλος της οικογενείας του εν λόγω πολίτη, διότι άλλως θα θιγόταν η πρακτική αποτελεσματικότητα της ιθαγένειας της Ένωσης, την οποία έχει ο πολίτης αυτός, αν, ως συνέπεια της μη παροχής του δικαιώματος διαμονής, ο εν λόγω πολίτης υποχρεωνόταν, εκ των πραγμάτων, να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης συνολικά

θεωρούμενο, στερούμενος έτσι της αποτελεσματικής απολαύσεως του ουσιώδους μέρους των δικαιωμάτων που του παρέχει το καθεστώς αυτό του πολίτη της Ένωσης (βλ. απόφαση Dereci κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψεις 67, 66 και 64).

72 Το κοινό στοιχείο που χαρακτηρίζει τις προαναφερθείσες καταστάσεις είναι ότι, έστω και αν διέπονται από κανονιστικές ρυθμίσεις που εμπίπτουν a priori στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, ήτοι τις κανονιστικές ρυθμίσεις που αφορούν το δικαίωμα εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών πέραν του πεδίου εφαρμογής των οδηγιών 2003/109 ή 2004/38, έχουν εντούτοις εγγενή σχέση με την ελευθερία κυκλοφορίας πολίτη της Ένωσης, η οποία εμποδίζει την άρνηση αναγνωρίσεως του δικαιώματος εισόδου και διαμονής στους εν λόγω υπηκόους εντός του κράτους μέλους όπου διαμένει ο πολίτης αυτός, προκειμένου να μη θιγεί η ελευθερία αυτή.

73 Σε μια υπόθεση όπως η υπό κρίση στο πλαίσιο της κύριας δίκης, πρέπει να τονιστεί, καταρχάς, ότι ο προσφεύγων, υπήκοος τρίτης χώρας, δεν αξιώνει δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής όπου διαμένουν η σύζυγός του και η θυγατέρα του, που είναι πολίτες της Ένωσης, αλλά στη Γερμανία, κράτος μέλος καταγωγής των τελευταίων αυτών.

74 Ακολούθως, δεν αμφισβητείται ότι ο προσφεύγων αυτός διέμενε ανέκαθεν στο κράτος μέλος αυτό σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, χωρίς η έλλειψη δικαιώματος διαμονής δυνάμει του δικαίου της Ένωσης να έχει αποτρέψει τη θυγατέρα του ή τη σύζυγό του από το να ασκήσουν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας μετοικώντας στην Αυστρία.

75 Τέλος, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 28 και 40 έως 45 της παρούσας αποφάσεως, αφενός, ο προσφεύγων της κύριας δίκης έχει δικαίωμα διαμονής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο μέχρι τις 2 Νοεμβρίου 2012, το οποίο δύναται καταρχάς να παραταθεί, κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, και, αφετέρου, στον προσφεύγοντα αυτόν μπορεί, καταρχήν, να χορηγηθεί το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος κατά την έννοια της οδηγίας 2003/109.

76 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί βασίμως να υποστηρίζεται ότι η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης απόφαση ενέχει τον κίνδυνο να στερήσει τη θυγατέρα ή τη σύζυγο του Υ. Iida από την έμπρακτη απόλαυση του ουσιώδους μέρους των δικαιωμάτων που συνδέονται με την ιδιότητά τους του πολίτη της Ένωσης ή να παρακωλύσει την άσκηση του δικαιώματός τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών (βλ. απόφαση McCarthy, προπαρατεθείσα, σκέψη 49).

77 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η αμιγώς υποθετική προοπτική της ασκήσεως του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας δεν συνιστά επαρκή δεσμό με το δίκαιο της Ένωσης που να δικαιολογεί την εφαρμογή των διατάξεών του (βλ. απόφαση της 29 Μαΐου 1997, C-299/95, Kremzow, Συλλογή 1997, σ. I-2629, σκέψη 16). Το αυτό ισχύει όσον αφορά τις αμιγώς υποθετικές προοπτικές της παρακωλύσεως του εν λόγω δικαιώματος.

78 Όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα για τα οποία έκανε λόγο το αιτούν δικαστήριο, ιδίως το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και τα δικαιώματα του παιδιού που προβλέπονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 7 και 24 του Χάρτη, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι διατάξεις αυτού απευθύνονται, δυνάμει του άρθρου του 51, παράγραφος 1, στα κράτη μέλη μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Δυνάμει της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου, ο Χάρτης δεν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν δημιουργεί νέες αρμοδιότητες ή νέα καθήκοντα για την Ένωση ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που καθορίζονται στις Συνθήκες. Επομένως, το Δικαστήριο καλείται να ερμηνεύσει, λαμβάνοντας υπόψη τον Χάρτη, το δίκαιο της Ένωσης εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων οι οποίες έχουν απονεμηθεί στην Ένωση (βλ. απόφαση Dereci κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 71).

79 Προκειμένου να καθοριστεί αν η άρνηση των γερμανικών αρχών να χορηγήσουν στον Υ. Iida το «δελτίο διαμονής μέλους της οικογενείας πολίτη της Ένωσης» εμπίπτει στην εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51 του Χάρτη, πρέπει να εξεταστεί, μεταξύ άλλων στοιχείων, αν η επίμαχη εθνική κανονιστική ρύθμιση αποσκοπεί στην εφαρμογή μιας διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, ο χαρακτήρας της ρυθμίσεως αυτής και αν αυτή επιδιώκει σκοπούς διαφορετικούς από αυτούς που καλύπτει το δίκαιο της Ένωσης, έστω και αν ενδέχεται να επηρεάσει άμεσα το τελευταίο αυτό, καθώς και αν υφίσταται ρύθμιση του δικαίου της Ένωσης ειδική στον τομέα αυτό ή δυνάμενη να τον επηρεάσει (βλ. απόφαση της 18 Δεκεμβρίου 1997, C-309/96, Annibaldi, Συλλογή 1997, σ. I-7493, σκέψεις 21 έως 23).

80 Καίτοι, βεβαίως, το άρθρο 5 του FreizügG/EU, που προβλέπει τη χορήγηση «δελτίου διαμονής μέλους της οικογενείας πολίτη της Ένωσης», αποσκοπεί στην εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, γεγονός παραμένει ότι η κατάσταση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης δεν διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης, καθόσον αυτός δεν πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση του δελτίου αυτού βάσει του άρθρου 10 της οδηγίας 2004/38. Περαιτέρω, ελλείψει αιτήσεως του προσφεύγοντος της κύριας δίκης να του χορηγηθεί το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος σύμφωνα με την οδηγία 2003/109, η κατάστασή του δεν παρουσιάζει κανένα συνδετικό στοιχείο με το δίκαιο της Ένωσης.

81 Υπό τις συνθήκες αυτές, η άρνηση των γερμανικών αρχών να χορηγήσουν στον Υ. Iida το «δελτίο διαμονής μέλους της οικογενείας πολίτη της Ένωσης» δεν εμπίπτει στην εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51 του Χάρτη, οπότε η συμφωνία της αρνήσεως αυτής προς τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν μπορεί να εξεταστεί υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων που ο Χάρτης αυτός θεσπίζει.

82 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, εφόσον δεν πρόκειται για κατάσταση διεπόμενη από την οδηγία 2004/38 και αν επίσης δεν υφίσταται άλλο συνδετικό στοιχείο με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που αφορούν την ιθαγένεια, υπήκοος τρίτης χώρας δεν μπορεί να αξιώνει να του αναγνωρισθεί παρεπόμενο δικαίωμα διαμονής απορρέον από σχέση με πολίτη της Ένωσης.

Επί των δικαστικών εξόδων

83 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Εφόσον δεν πρόκειται για κατάσταση διεπόμενη από την οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, που τροποποίησε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1612/68 και κατάργησε τις οδηγίες 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, και αν επίσης δεν υφίσταται άλλο συνδετικό στοιχείο με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που αφορούν την ιθαγένεια, υπήκοος τρίτης χώρας δεν μπορεί να αξιώνει να του αναγνωρισθεί παρεπόμενο δικαίωμα διαμονής απορρέον από σχέση με πολίτη της Ένωσης.

(υπογραφές)